

Lotta Svärdin Helsingin piirin Pro Patria-taulu

Döbelninkatu 2:ssa sijaitsevien Pro Patria-taulujen sijaintipaikka ei juuri perinteikkäämpi voisi olla. Nykyään Maanpuolustustalona tunnetussa talossa pitää nykyään majaansa parisenkymmentä maanpuolustusalan järjestöä, mutta sen historia menee vieläkin pidemmälle suomalaisen maanpuolustustahdon historiaan: alkujaan tämä 1940-luvun alussa Töölöön valmistunut kiinteistö oli nimittäin Suojeluskuntatalo, jonka rakennuttamisen mahdollisti Lotta Svärd-järjestöltä saatu merkittävä lahjoitus. Neuvostoliiton sotien jälkeen ”fasistisina” lakkautettaviksi vaatimiin järjestöihin kuuluivat Sotaveteraaniliiton edeltäjän Suomen Aseveljien Liiton lisäksi niin Lotta Svärd kuin Suojeluskuntajärjestö.

Lotta Svärd-merkkiä kannettiin lottapuvun kauluksessa.

Vain muutamassa päivässä järjestö siirsi kaiken omaisuutensa Osuuskunta Urlukselle (nyk. [Urlus-säätiö](#)), joka talon omistaa yhä tänäkin päivänä. Tänään kiinteistöstä löytyy parinkymmenen maanpuolustusalan järjestön toimitilat, näiden joukossa mm. Suomen Lottaperinneyhdistys.

Helsingin lottien Pro Patria-taulu löytyy Maanpuolustustalonviidennessä kerroksessa sijaitsevasta neuvotteluhuoneesta. (kuva: Urlus-säätiö)

Siellä on nykyään esillä useampikin Pro Patria-taulu, joista yksi on Helsingin Lotta Svärdin talvisodassa menettämilleen sankareille omistettu kunnianosoitus. Muistotaulu paljastettiin tuolloin osoitetta Hesperiankatu 15 käyttäneessä Suojeluskuntatalossa sijainneissa piirin tiloissa 18.5.1941.

Lotta Svärd-piirien käsivarsikilpi (eli hihassa kannettava tunnus) perustui paikallisten suojeluskuntapiirien vastaaviin, mistä johtuen Helsingin lottapiirin tunnuksen taustalla kulkeva nauha oli sinikeltainen, heijastaen piirin kaksikielisyyttä.

Vuonna 1920 perustettu, mutta vuonna 1921 valtakunnalliseksi organisaatioksi järjestäytynyt lottajärjestö antoi myös naisille mahdollisuuden antaa panoksensa vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön – sen sisarusjärjestö Suojeluskuntajärjestö kun otti jäsenikseen vain poikia ja miehiä. Sen suosio oli niin mittava, että parhaimmillaan 1920–1944 toiminut Lotta Svärd oli maailman suurin vapaaehtoinen naisten maanpuolustusjärjestö.

Sen mm. muonituksesta majoitukseen, lääkinnästä varushuoltoon, toimistoista viestitehtäviin sekä ilmailuvonnasta ilmatorjunnassa valonheittimien varressa avustamiseen ulottuvat moninaiset tehtävät olivat sotavuosinamme todella ratkaisevassa asemassa, sillä niiden ansiosta pystyttiin vapauttamaan arviolta 25 000 miestä rintamalle.

Myös moni lotta joutui antamaan Suomen sotavuosina 1939–1945 kalleimpansa: rintamalla kaatui 66 lottaa, 47 kuoli ilmapommituksessa kotirintamalla, komennuksella saatuun sairauteen kuoli 140 lottaa, yksi lotta teki itsemurhan, 34 kuoli tapaturmaisesti ja kolme katosi.

Lotta Svärdin Helsingin piiri perustettiin 1919 ja koostui enimmäkseen kaikkiaan 17 paikallisosastosta. Niistä 3 oli ruotsinkielistä, 4 kaksikielistä ja loput suomenkielisiä. Kukin osastoista huolsi tiettyä osaa Helsingin suojeluskunnasta. Toiminta keräsi joukkoonsa nopeasti väkeä myös pääkaupunkiseudulla ja talvisodan syttyessä oli Helsingin piiri jäsenmäärältään maan kuudenneksi suurin.

Piiri paikallisosastoineen oli vuosia ilman varsinaista toimitiloja. 1920-luvun puolivälissä piiri sai käyttöönsä pienen työhuoneen sotilaskotiyhdistyksen tiloista, kunnes 1933 hankki piirikanslialle huoneiston Vuorikatu 3:sta. Kanslian lisäksi sinne sijoitettiin myös kenttäsaaralan kalusto sekä paikallisosastojen varastot. Vuodenvaihteessa 1940–1941 lotat muuttivat Hesperiankadulle valmistuneeseen Suojeluskuntataloon.

Lotta Svärdin Helsingin paikallisosasto vuonna 1920. (kuva: Museoviraston kuva-arkisto)

Helsingin Lotta Svärdin Pro Patria-aulussa on kuuden lotan nimet. He ovat eri ikäisiä, kotoisin eri puolilta Suomea, toimivat eri lottajastoissa, olivat käyneet eri koulutuksia, ja kuolivat eri olosuhteissa, mutta yksi asia heitä yhdistää: syvä isänmaanrakkaus sekä vankkumaton - ja tiukoissa paikoissa testattu - tahto olla Suomen maanpuolustuksen tukena, missä roolissa tahansa.

Inkeri Nissinen oli vakiinnuttanut asemansa unelmatyössään: Sortavalan lyseosta ylioppilaaksi kirjoittanut Nissinen oli jatkanut opintojaan Helsingin yliopistossa, erikoistuen Suomen kieleen ja historiaan. Maisterin paperit saatuaan hän toimi suomen kielen opettajana Arkadian Yhteislyseossa, noustun myös sen johtajattareksi. Työn ulkopuolella isänmaallisen Nissisen aika kului mm. lottatoiminnassa ja kun talvisota syttyi, ei VII paikallisosaston muonitusjaokseen kuulunut lotta epäröinyt lähteä sinne, missä häntä tarvittiin: rintamakomennukselle. Hän haavoittui Viipuriin kuuluvassa Juustilassa sodan viimeisinä viikkoina ja menehtyi vammoihinsa Turun Sotasairaalassa 4.3.1940.

Inkeri Nissinen

Aili Tuomiranta

Hämeenkoskella syntyneen Nissisen lailla myöskään **Aili Tuomiranta** ei ollut paljasjalkaisia helsinkiläisiä, mutta pääkaupungista hän oli löytänyt kodin ja uuden elämän. Vaikka olikin vasta 28-vuotias, oli hän ehtinyt todistaa elämänsä aikana Suomen historian suurimpia käännteitä: maan itsenäistymisen ja sitä seuranneen sisällissodan, joka oli ankaralla kädellä koetellut hänen synnyinkaupunkiaan Tamperetta. Käsistään kätevä Tuomiranta työskenteli kutojana ja toimi lotissa lääkintätehtävissä. Helsingin piriin II osastoon kuulunut Tuomiranta vilustui työssään kenttäsaaralassa, ja sairaus eteni niin pahaksi, että hän kuoli siihen Helsingissä 18.4.1940.

Kuollessaan maaliskuussa 1940, viikko 44-vuotispäivänsä jälkeen oli Kouvolassa syntynyt, mutta Helsinkiin muuttanut **Signe Mikkola** ehtinyt kuulua Helsingin Lotta Svärdin osastoon III lähes parikymmenen vuoden ajan, eli hän oli ollut sen toiminnassa mukana liki sen alusta saakka. Mikkola oli järjestöihminen henkeen ja vereen ja uurasti muiden auttamiseksi useammassakin yhdistyksessä. "Lottatyössä tuskin oli sellaista komiteaa tai yritystä, jossa hän ei olisi ollut mukana", kiiteltiin hänen muistokirjoituksessaankin.

Tuon ajan suomalaisia koeteltiin myös varsinaisen sodan ulkopuolella ja mm. kulkutaudit niittivät tuhoa niin rintamalla kuin kotopuolella. Yksi pahimmista oli tuberkuloosi, jonka tartunnan Mikkola oli pahaksi onnekseen saanut. Tarmokas nainen ei kuitenkaan antanut sen hidastaa itseään, vaan levon sijaan hän jatkoi työtään muiden hyväksi. Talvisodan rauhanehdoissa Suomi pakotettiin luovuttamaan Hanko

Signe Mikkola

Neuvostoliiton vuokra-alueeksi, minkä seurauksena sen väestö oli lyhyessä ajassa maaliskuun puolivälin jälkeen evakuoitava.

Mikkola uurasti liki kellon ympäri, mikä yhdistettynä vallitseviin olosuhteisiin sai hänen elimistöään jo pidempään jäytäneen taudin pahentumaan niin, että Helsinkiin palattuaan joutui hän saman tien sairaalahoitoon. Mitään ei ollut enää tehtävissä ja 22.3.1940 hän veti viimeisen henkäyksensä.

Birgit Lindholm

Sairaus vei mennessään myös **Birgit Lindholmin**. Hän oli liittynyt lottiin 23-vuotiaana tammikuussa 1938. Pian hän oivalsi, missä toiminnassa pystyisi parhaiten lottana olemaan hyödyksi ja vielä samana syksynä hän suoritti lääkintälottakurssin. Vaikea ja pitkittynyt sairaus pakotti hänet kuitenkin jättäytymään syrjään lottatyöstä kokonaiseksi vuodeksi. Talvisodan sytyttyä hän pääsi ilokseen palaamaan lääkintälotaksi helsinkiläiselle ensiapuasemalle.

Paha vilustuminen johti kuitenkin vanhan sairauden uudelleen puhkeamiseen, mikä vei Lindholmin mennessään 28.2.1940.

Irma Hakkarainen oli liittynyt lottiin jo synnyinkaupungissaan Juankoskella. Muutettuaan Helsinkiin ylioppilaskirjoitusten jälkeen kolme vuotta myöhemmin liittyi hän IX paikallisosastoon. Siinä hän ehti toimia kolmen vuoden ajan, kunnes Talvisota syttyi ja kaikki, mitä varten lotat olivat varautuneet ja koulutautuneet, oli aikaa laittaa tositeistiin.

Talvisodan alkamispäivänä 30.11.1939 Helsinkiin kohdistui ilmapommituksia yhdeksässä aallossa, ja kaikkiaan niiden pudottamien pommien kylvää tuho näkyi myös siviiliuhrien määrässä: lähteestä riippuen niitä oli jopa 97. Yksi heistä oli 24-vuotias lotta Hakkarainen.

Irma Hakkarainen

Maire Pajarinen

Keskellä sodan uhkaa tai sen kauheuksiakaan eivät suomalaiset menettäneet uskoaan. Päivittäisen selviytymistaistelun ohessa jaksettiin myös uskoa parempaan ja suunnitella tulevaa... jota ei monessa tapauksessa koskaan tullutkaan, kuten **Maire Pajarisen** tarina osoittaa.

Helsingiläissyntyinen Pajarinen liittyi lottiin vuonna 1938 ja toimi Helsingin IX paikallisjaostossa. Seuraavan vuoden lokakuussa alkoivat Ylimääräiset Harjoitukset, eli koko ajan todennäköisemmältä näyttävään sotaan varautumista varten aloitettu liikekannallepano. Helsingin yliopistossa maisteriopintojaan juuri viimeistelemässä ollut Pajarinen ilmoittautui suorittamaan muonituslottakurssia ja aloitti avustamisen reserviläisten perheiden ruokahuollon

järjestämisessä. Samaan aikaan hän suunnitteli täyttä häkää omia häitään, joita oli tarkoitus viettää joulukuun ensimmäisenä päivänä.

30.11. 1939 Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen, merkiten talvisodan syttymistä. Pajarinen oli parhaillaan puhelimesta- sulhasensa kanssa viimeistelemässä seuraavana päivänä vietettävien häiden yksityiskohtia, kun vihollisen ilmapommitukset alkoivat. Yksi pommeista iski Pajarisen kotitaloon, haudaten raunioihinsa niin nuoren lotan kuin hänen ja hänen rakkaansa tulevaisuudensuunnitelmat.

PS. Sivuiltamme löydät myös Maanpuolustustalon muiden Pro Patria-taulujen tarinat: Helsingin Viestisuojeluskunnan taulun tarinaan pääset tutustumaan [täällä](#), Helsingin Ikämiessuojeluskunnan sankarit puolestaan odottavat sinua [täältä](#).